

Skjøtsels- og tiltaksplan for Kaupang svartjordsområde

Kaupang 1952. Skannet foto utlånt av Larviksmuseene.

Plandato 1. mars 2011

BRUK

Utkast 6

Utarbeidet av Naturplan for Vestfold Fylkeskommune

Forord

Kaupang handelsplass fra vikingtid har vært kjent i mange tiår og ble i årene 1950 - 1974 gjenstand for arkeologiske utgravinger. Omfanget av disse undersøkelser ga imidlertid ikke fullverdige svar på hva slags sted Kaupang har representert.

I år 2000 startet et forskningsprosjekt ledet av Universitetet i Oslo, Kulturhistorisk museum som hadde som mål å besvare de spørsmål som fortsatt sto uløste. Utgravingene ble avsluttet i 2003.

Prosjektleder og arkeologen Dagfinn Skre leverte i 2006 manus til det første bind om resultatene av hans undersøkelser, men allerede før publiseringen kunne han og hans utgravingsteam konstatere at Kaupang virkelig kunne defineres som en bydannelse og dermed bekreftet helt unik i norsk historie som landets eldste by.

Undersøkelsene avdekket også at det moderne landbruket over mange tiår hadde påvirket kulturlag og kulturminner, og dermed redusert den vitenskapelige verdien som lå og som delvis fortsatt ligger i dyrket mark. Fylkeskommunen iverksatte en prosess som mål om å sikre de kulturlag som fortsatt ligger. Dette skal sikre at kommende generasjoner, med sine metoder, skal kunne gå inn og utføre kompletterende og utdypende undersøkelser på Kaupang i fremtiden.

Det er Vestfold fylkeskommune som fra 2005 forvalter arealene og foreliggende skjøtselsplan skal fungere som en veiledning hvordan stedet skal bevares og formidles som det unike sted det er. Fra 2007 er største delen av Kaupang fornminneområde lagt ut som beite med mål om at stedet fortsatt skal være et åpent kulturlandskap. Det foreligger dessuten planer om å etablere et besøkssenter som skal formidle de arkeologiske resultatene og de kulturhistoriske verdiene i landskapet. Planene vil kunne konkretiseres når det foreligger en godkjent reguleringsplan for Kaupang.

Tønsberg i mars 2011

Per-Eivind Johnsen

fylkesordfører

Innhold

1	INNLEDNING	1
1.1	BAKGRUNN	1
1.2	OMRÅDEAVGRENSNING	1
1.3	MÅLSETTINGER	3
	<i>Overordnede målsettingen.....</i>	<i>3</i>
	<i>Delmål</i>	<i>3</i>
2	FORARBEID	6
2.1	PROSESS	6
2.2	RAPPORTER OG DOKUMENTER.....	6
3	SKJØTSELSTILTAK	7
3.1	UTMARKA (STRANDENGENE) - BEITING.....	7
3.2	INNMARKA - BEITING OG PRODUKSJON AV FØR	8
	3.2.1 <i>Nye momenter til beiteavtalen.....</i>	<i>9</i>
	3.2.2 <i>Erfaringer med beite i 2007 og 2008.....</i>	<i>33</i>
3.3	ÅPNE GRAVER – BIKJHOLBERGET.....	9
3.4	SAUEGJERDER	10
3.5	STEINGJERDER.....	11
3.6	STEINRØYSER	12
3.7	ÅPNE GRØFTER.....	14
	3.7.1 <i>Eksisterende åpne grøfter i utmarka.....</i>	<i>14</i>
	3.7.2 <i>Steinsatt kanal ved innmark C.....</i>	<i>14</i>
	3.7.3 <i>Gjenåpning av grøfter</i>	<i>14</i>
3.8	SKJØTSEL AV VEIKANTER	14
3.9	SKJØTSEL AV OMRÅDE MED TAKRØR	15
3.10	TRÆR I OMRÅDET	18
3.11	STEINKLOPPER OVER KAUPANGKILEN	18
4	FASTE INSTALLASJONER.....	18
4.1	STIER OG GRINDER	18
5	FORMIDLING OG TILRETTELEGGING	20
6	LAMØYAVEIEN GJENNOM BIKJHOLBERGET.....	20
7	OPPSUMMERING AV VIKTIGE TILTAK.....	22
8	PLANPERIODE OG EVALUERING	23
8.1	PLANPERIODE	23
8.2	EVALUERING	23
9	VEDLEGG.....	23

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Foreliggende skjøtselsplan for Kaupang fornminneområde er en følge av en radikal omlegging av driftsformene på Kaupang, Larvik kommune.

Omleggingen er kommet i stand etter en inngått avtale mellom de fire grunneierne og Vestfold fylkeskommune. Omleggingen innebærer at ansvaret for driften av fornminneområdet overgikk fra de enkelte grunneierne til Vestfold fylkeskommune som forvaltningsmyndighet for kulturminner. Det som tidligere har vært dyrket mark har fra 2006 vært drevet slik at levningene etter kulturminnet Kaupang handelsplass og bosetning ikke reduseres gjennom dyrking, gjennom pløying.

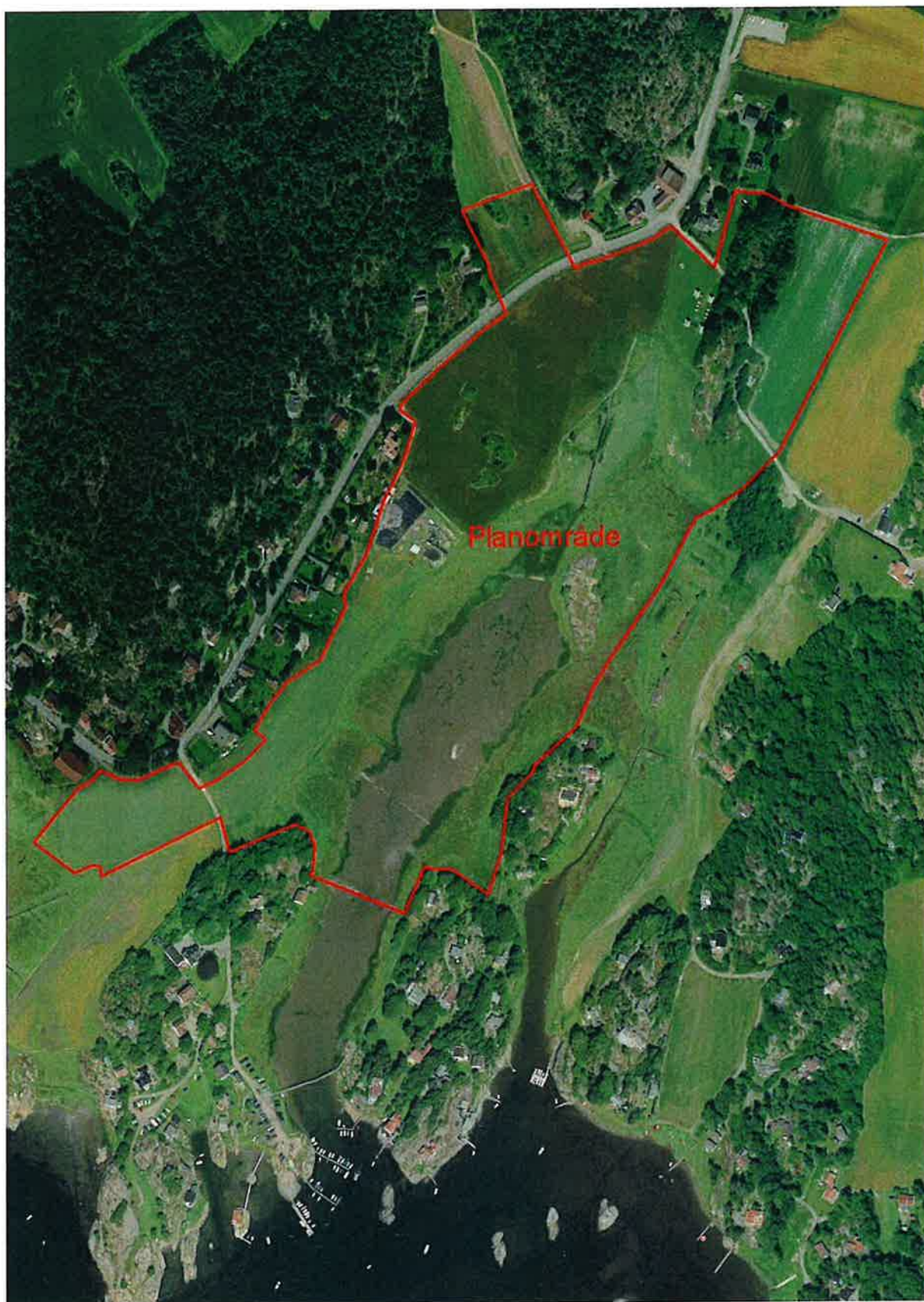
I prosessene frem til en overenskomst har det til tider vært sterke, og forståelig uenighet om det urimelige ved å nedlegge dyrket mark. At dette likevel har skjedd må ses som en følge av de arkeologiske undersøkelser, som fant sted 2000 - 2003 og som bekreftet tidligere antakelser om Kaupangs unike plass i norgeshistorien (Dagfinn Skre (ed.) – *Kaupang in Skiringssal. Norske Oldfunn XXII*, Aarhus 2007)

Planens karakter er tiltaksorientert og forutsetter at reguleringsplanen som er under utarbeidelse ivaretar og bekrefter Kaupangs unike verdi. Dette kan ivaretas bl.a. gjennom regulering av tiltak som kan iverksettes, først og fremst i fornminneområdets umiddelbare nærhet men også m.h.t. visuelle virkninger i mer fjerne område.

Området som gjennom denne plan skal skjøttes begrenses derfor til det som er definert som fornminneområde, samt Kaupangkilen.

1.2 Områdeavgrensning

Planområdet avgrenses av de arealene Vestfold fylkeskommune har skjønnsavtale på samt arealer med servituttavtale. Det omfatter svartjordsområdet med tilstøtende arealer. Figur 1 viser planområdet.

Figur 1. Innrammede arealer på flyfotoet viser planområdet for skjøtselsplanen. Området forvaltes av Vestfold fylkeskommune gjennom skjønnsavtaler og servituttavtale med grunneierne.

1.3 Målsettinger

Målsettingene baserer seg på faktorer som skal tas hensyn til ved utarbeidelse for skjøtselsplan for Kaupang. Disse er utarbeidet basert på arbeidsgruppas retningslinjer for skjøtselsplanen gitt i referat fra møte i arbeidsgruppa den 4. oktober 2005 sammenfattet i delmålene nedenfor.

Overordnede målsettingen

Skjøtselsplanen skal sikre de gjenværende levninger etter fortidens tettsted Kaupang. Skjøtselen skal skje på slikt vis at det i størst mulig grad forhindrer jordforflytning og nedbryting av kulturlag, bebyggelsesstrukturer og enkeltfunn.

Delmål

Landskapsmessige hensyn

Landskapet skal skjøttes slik at landskapsbildet blir værende åpent og oversiktlig. Formålet er at arealene ikke skal gro igjen, men ha et åpent preg. Et landskapsbilde noe nær det som var i området fra tiden med husdyrhold og aktiv beiting av utmarka bør tilstrebes. Det vises til eldre bilder andre steder i planen for å få inntrykk av landskapsbildet som ønskes.

Hensyn til botanikk og dyreliv

Skjøtselen skal legges opp slik at den ikke er til skade for det biologiske mangfoldet men heller gjenoppretter det mangfold som gjengroingen av kilen har bidratt til å redusere.

Landbruksmessige hensyn

Skjøtselsplanen legger opp til driftsformer som er skånsomme for kulturminnene og ivaretar landbrukets kulturlandskap og de landskapsmessige hensyn.

Hensyn til beboerne i området

Skjøtselen skal ikke innebære vesentlig ulempe for de som driver landbruk eller bor i området.

Estetiske og opplevelsesmessige hensyn

Skjøtsel og drift skal så langt det er mulig opprettholde et landskap som gir rom for intuitiv tolkning av området som handelssted i vikingetiden og samtidig gir mulighet for aktiv formidling.

Bilde 1. Skråfoto av det meste av planområdet. Foto: Larvik kommune, våren 2002.

Bilde 2. Kaupangkilen sett mot syd fra Lamøyaveien sommeren en gang på 1950-tallet. Foto fra Larviksmuseenes arkiv.

Bilde 3. Kaupangkilen sett mot syd fra eiendommen Hagejordet sommeren 2005. Lamøyaveien i forgrunnen. Foto: Jan Lindh.

2 Forarbeid

Det er gjennomført et betydelig forarbeid til denne skjøtselsplanen gjennom møter, befaringer, notater og rapporter. I tillegg er det allerede inngått avtaler om landbruksdriften på utmarka (d.v.s. strandengene nærmest vannspeilet)¹ og innmarka innenfor planområdet. Under følger en oversikt over den prosessen som har vært kjørt og en liste over sentrale dokumenter og avtaler som har dannet grunnlag for denne skjøtselsplanen.

2.1 Prosess

Den 2. september 2004 ble det holdt et møte mellom berørte grunneiere og Fylkeskommunen. Til stede var også Tore Sveistrup fra Bioforsk. Formålet med møtet var å diskutere praktiske løsninger på skjøtselen av planområdet. Den 4. oktober 2005 ble det holdt et nytt møte der det bl.a. ble formalisert en arbeidsgruppe for utarbeidelse av skjøtselsplanen. Denne gruppen har bestått av følgende representanter:

- Anne Therese Anvik. Larvik kommune
- Trine Flesche. Larvik kommune
- Anders Skalleberg. Fylkesmannen i Vestfold
- Marit Kaupang Aspaas. Grunneierrepresentant
- Tore Sveistrup. Jordforsk (nå Bioforsk)
- Jan Lindh. Vestfold fylkeskommune (Prosjektledelse)

I forbindelse med praktiske tiltak i planområdet har det vært en rekke møter og befaringer. Her har også deler av arbeidsgruppa deltatt. Videre har arbeidsgruppa hatt et møte med gjennomgang av planutkast 2 av skjøtselsplanen.

I arbeidet har Leif Simonsen i Naturplan vært engasjert som konsulent for å utarbeide en rekke fagnotater/rapporter og skrive selve skjøtselsplanen. Planen i sin nåværende form innholder også noen erfaringsmateriale fra skjøtsels- og beitesesongene 2007 og 2008.

2.2 Rapporter og dokumenter

Tidligere utarbeidete referater, notater og rapporter (kronologisk rekkefølge):

- Kaupang – Landskapsanalyse. Larvik kommune 2001.
- Helhetsplan for Kaupang, Larvik kommune, Vestfold. Delprosjekt arealforvaltning. NINA-NIKU 2002.
- Helhetsplan for Skiringsal-kaupangen. Universitetet i Oslo, Vestfold fylkeskommune, Larvik kommune 2002.
- Jordundersøkelser ved kulturlagsovervåkning på Kaupang. Forprosjekt. Jordforsk rapport 55/03.
- NIKU rapport jordlagsundersøkelser på Kaupang 2003. NIKU Sammenstilling av resultatene basert på Jordforsk, IAKK og Vestfold fylkeskommune.
- Omlegging til slåttereng på Kaupang. Jordforsk rapport 124/04.
- Referat: Møte 2. september 2004 mellom Fylkeskommunen, Jordforsk v/Tore Sveistrup og grunneierne.

¹ Definisjonen av innmark og utmark er annerledes i tilskuddsmessig sammenheng i landbruket.

- Referat: Møte i arbeidsgruppe 4. oktober 2005.
 - Sentralt vedlegg i referatet: Faktorer som skal tas hensyn til ved utarbeidelsen av skjøtselsplan for Kaupang, svartjorden/fornminneområdet.
- Referat: Møte og befaring i Arbeidsgruppa 17. oktober 2005.
 - Diskusjon av praktiske forhold om skjøtsel og tiltak.
- Vegetasjonen på Kaupang – Vegetasjonskartlegging og arealkategorisering. Naturplan rapport. 2005.
- Kaupang – Steingjerde, kanal og steinhauger. Naturplan notat. 2006.
- Visuelt viktige elementer på Kaupang. Naturplan rapport. 2006.
- Beiting på Kaupang. Naturplan rapport. 2006
 - Aktuelle arealer – temakart.
 - Beitetrykk – vurderinger rundt dyretall.
 - Kostnader ved gjerding – kalkulasjon ved gjerding av utmark og innmark.
 - Gjerdeplan. Forslag pr 06.04.2006.
 - Vedlikehold av eng – fornying av eng, bløthuller.
- Vurdering av muligheten for lindyking på Kaupang. Naturplan rapport. 2006.

Sentrale inngåtte avtaler (se samlet område for avtaler i figur 1).

- Servituttavtale fra 1966. Avtalen dekker fornminneområdet på deler av eiendommen 1029/5, inkludert området nord for Bikjeholet (Smiåsen/Eikane). Se Figur 1, side 2.
- Avtaler om rådighetsinnskrenkning i svartjordsområdet med tilgrensende arealer.
 - Avtaleparter: Vestfold Fylkeskommune og berørte grunneiere.
- Beiteavtale for utmarka (strandengene) på Kaupang.
 - Avtaleparter: Vestfold Fylkeskommune og Stein Erik Moe (sauebonde).
- Beiteavtale for innmarka på fornminneområdet Kaupang.
 - Avtaleparter: Vestfold Fylkeskommune og Stein Erik Moe (sauebonde).

3 Skjøtselstiltak

Beiting på innmarks- og utmarksarealene er det mest sentrale flatedekkende skjøtselstiltaket på Kaupang.

3.1 Utmarka (strandengene) - beiting

Utmarka i planområdet er de arealene som ikke blir dyrket. Dette er arealene nærmest vannflaten i Kaupangkilen (se Figur 2).

Det legges i første rekke opp til beiting med lette beitedyr som sau og lam i utmarka. Aktuelt utmarksområde er vist i kartet (Figur 1). Det er fra 2007 inngått avtale med aktuell beitedyreier og sentrale momenter i avtalen er som følger:

- Arealene skal beites med lette beitedyr som sau og lam. Dersom det skal benyttes tyngre beitedyr må dette først avklares med Vestfold Fylkeskommune.
- Beitetrykket skal tilpasses beitegrunnlaget og ikke føre til skader som er uforenelig med formålet med forvaltningen av området.
- Det kan ikke gjennomføres reparasjon av åpne eller lukkede grøfter uten spesiell tillatelse fra vedkommende myndighet.

- All bruk av maskiner i driften skal så langt det er mulig foregå når jorda har god bæreevne slik at eventuelle kulturlag og kulturminner i bakken ikke skades.
- Det kan ikke settes opp utstyr som krever jordfeste utover allerede eksisterende jordfester uten forutgående tillatelse fra Fylkeskommunen.

Se vedlegg for avtalen i fulltekst. Momentene i avtalen vil også være styrende for eventuelle senere beiteavtaler og drift av arealene.

3.2 Innmarka - beiting og produksjon av fôr

Innmarka² er de arealene i planområdet som tidligere har vært jordbearbeidet og overflatedyrket.

Innmarksarealene er fordelt på 5 områder (Figur 2). Der kan det drives tilpasset landbruksdrift, fortrinnsvis beitebruk og slått av fôr, etter spesielle retningslinjer.

Det foreligger en avtale med en husdyreier om beiting og slått (høsting av fôr) på arealene A³ og B. Område A1 (Figur 1) har samme forvaltning som område A, men kom inn etter at avtalen ble inngått. På arealene C og D er det planlagt kun fôrproduksjon og ikke gjerding og beiting. Avtaleteksten regulerer detaljert hva man kan foreta seg på arealene. Sentrale momenter i avtalen er som følger:

- Arealene kan benyttes til beite eller produksjon av fôr.
- Arealene skal kun beites med lette beitedyr som sau og lam.
- Dyretallet skal tilpasses beitegrunnet og ikke føre til skader som er uforenelig med formålet med forvaltningen av området.
- Det kan ikke gjennomføres reparasjon av åpne eller lukkede grøfter uten spesiell tillatelse fra vedkommende myndighet.
- All bruk av maskiner i driften skal så langt det er mulig foregå når jorda har god bæreevne slik at eventuelle kulturlag og kulturminner i bakken ikke skades.
- Det kan ikke settes opp utstyr som krever jordfeste utover allerede eksisterende jordfester uten forutgående tillatelse fra Fylkeskommunen.
- Beiteenga kan ikke fornyes gjennom tradisjonell pløying og harving eller annen jordbearbeidning uten særskilt avtale med Fylkeskommunen. Fornyng og reparasjon av enga kan foregå ved direktesåing av engfrø.

Se vedlegg for avtalen i fulltekst. Momentene i avtalen vil også være styrende for eventuelle senere beiteavtaler og drift av arealene.

² Definisjonen av innmark og utmark er annerledes i tilskuddsmessig sammenheng i landsbruket.

³ Område A er utvidet til også å omfatte innmarka nordøst for område A (mellom område A, Lamøyaveien, Bikjholberget og utmarka).

3.2.1 Nye momenter til beiteavtalen

Gjeldene avtale er ikke presis på hva slags type fôr som kan produseres på arealene. Poteter, kålrot og fôrmargskål er også dyrefôr. Det presiseres med dette at det tillates produksjon av gras til fôr. Annen type fôrproduksjon tillates ikke uten forutgående godkjenning av Vestfold Fylkeskommune. Dette forholdet må presiseres i senere beiteavtaler.

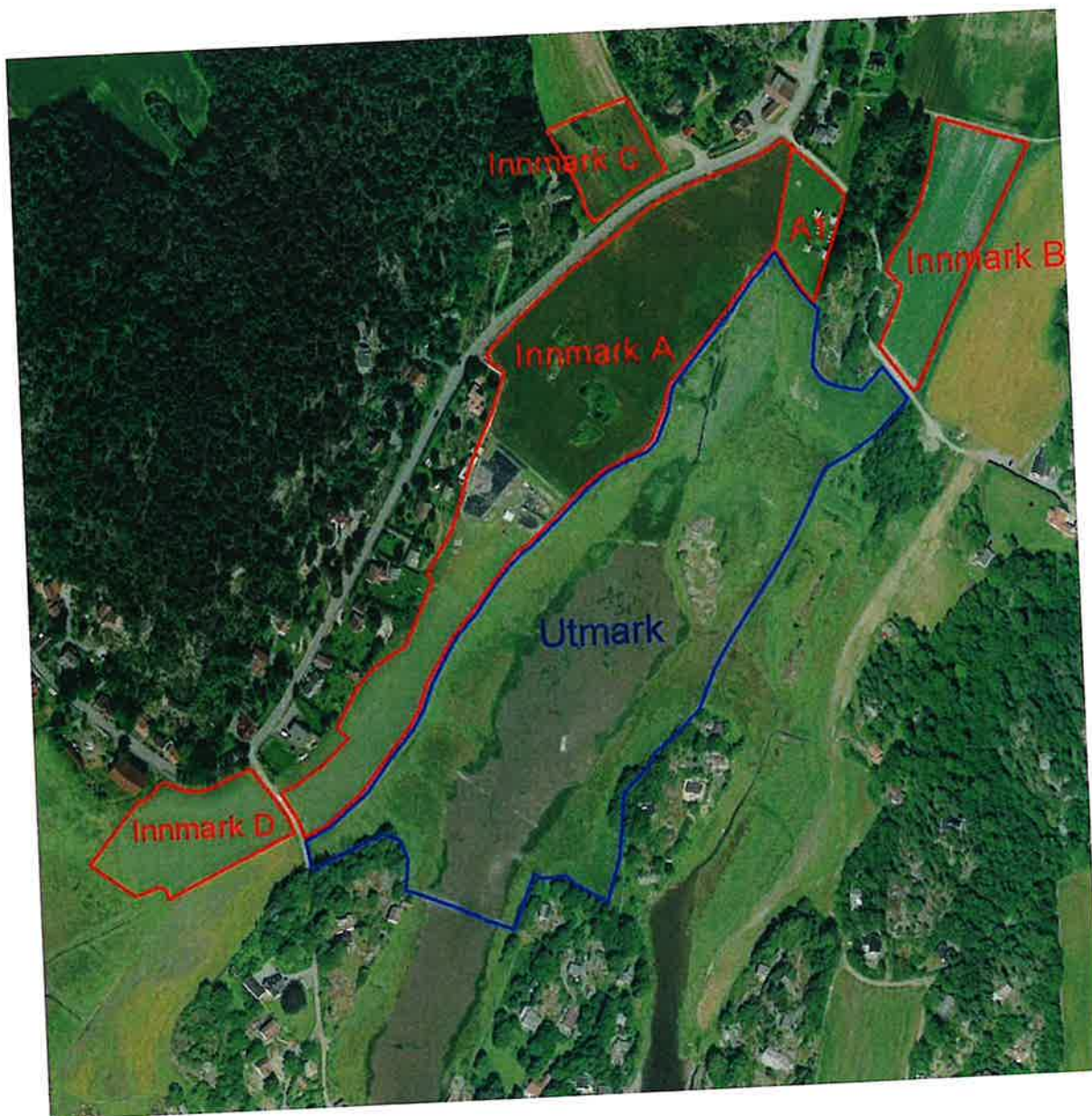
Gras lagres ofte i rundballer pakket i plast (ofte hvit plast) og lagret i området der de er høstet. Dette kan være visuelt forurensende i forhold til målsettingen med området. Gras som blir lagret i høstingsområdet blir ofte hentet gjennom hele vinterperioden. Dette kan skape kjøreskader i bakken fordi bakken er våt og har dårlig bæreevne når fôret trengs. Med bakgrunn i dette bør det produserte fôret kjøres ut av planområdet etter at det er høstet, men etter at foret er ferdiggjæret i ballene, anslagsvis ca. 1 måned etter høsting. Erfaringer med beite i 2007 og 2008 er gitt i vedlegg til dette dokumentet.

3.3 Åpne graver – Bikjholberget

De åpne gravene på Bikjholberget må skjøttes. Mosevekst og oppslag av busker og trær holdes nede eller renskes bort manuelt for å lette formidlingen av gravene. Gress klippes på konvensjonell måte med maskin. Omkringliggende arealer, nærmest Bikjholbergets synlige gravfelt, tynnes og nye oppslag av lauvtrær og høyt gress og urter holdes nede med ryddesag.

Bilde 4. De åpne gravene på Bikjholberget. Sommeren 2005. Foto: Jan Lindh.

Figur 2. Inndeling av arealene med avtale om beite og fôrproduksjon.

3.4 Sauegjerdar

Det tillates å sette opp gjerder til inngjerding av beitedyr etter egen gjerdeplan godkjent av Vestfold fylkeskommune. Ledegjerder eller liknende for kanalisering av menneskelig ferdsel til fots kan også tillates etter detaljert plan godkjent av fylkeskommunen.

3.5 Steingjerder

Steingjerdet som går fra Lamøyaveien og sydover mot bunnen av Kaupangkilen, mellom innmark A og A1 (Figur 3, side 13) skal være godt synlig i landskapet.

I første omgang legges det opp til beite rundt steingjerdet. Jord og organisk materiale har over tid bygd seg naturlig opp som voller på begge sider av steingjerdet og har dermed begravd deler det. Dersom beite ikke medfører at gjerdet blir mer synlig bør det vurderes å mekanisk fjerne vollene. Dette tiltaket må først avklares med de rette kulturvernmyndigheter.

Det er også et steingjerde i den østre grensen av planområdet. Det planlegges ikke tiltak rundt dette da det ligger i grensen av planområdet (Bilde 5).

Bilde 5. Steingjerdet mot øst i planområdet. Foto fra Bikjholberget mot Lamøykilen på 1950-tallet. Foto utlånt av Larviksmuseene.

3.6 Steinrøyser

Det ligger en rekke steinrøyser i området (Figur 3). Disse stammer fra steinplukking fra nyere tids jordbruksdrift, utsortert steinmateriale fra potetopptaking i området, fjernede steingjerder og tidligere utgravinger.

Steinrøysenes omtrentlige størrelse er målt opp og gitt i tabellen til høyre. Nummer i tabell refererer til nummerert på punkt i Figur 3.

Steinrøys nr 2 og deler av nr 4 og nr 5 består av et gammelt steingjerde som ble fjernet fra grensen mellom gbnr 29/1 og gbnr 12/26 (nå 1029/1 resp. 1012/26) på slutten av 1950-tallet (opplysning gitt av grunneier).

Steinrøys nr 4, 5 og 9 er stein som i hovedsak er sortert ut fra potetopptaking med maskin over mange år, men man finner også denne type stein i de fleste andre steinrøyser. Det er funnet mange mindre gjenstander i overflaten tidligere så her kan det også forekomme løsfunn.

Steinrøysene bør fjernes fra planområdet. Fjerning må skje på en måte som ikke skader kulturlagene. Dette betyr at forhold som tidspunkt på året og maskinstørrelse må vurderes nøye før tiltaket settes i gang, eventuelt må avbøtende tiltak iverksettes.

Det er funnet *gul potetsystematode* på jordbruksarealene ved Kaupang. Det kan gi begrensinger på hvor steinen kan kjøre til. Aktuelle begrensinger må sjekkes ut med mattilsynet.

Haug nr.:	Størrelse (m ³)
1	12
2	105
3	9
4	54
5	60
6	11
7	3
8	2
9	42

Figur 3. Oversikt over åpne grøfter (den lengste lokalt kalt "kanalen"), steinrøyser og et steingjerde i Kaupangområdet.

3.7 Åpne grøfter

3.7.1 Eksisterende åpne grøfter i utmarka

Grøftene vist i Figur 3 er rester av tidligere tiders åpne grøfter (se flyfoto på forsiden) hvis funksjon er å kanalisere overvann ut i kilen. Grøftene fylles over tid igjen med sedimenter som kommer med dreneringsvannet. Det er derfor behov for rensk av grøftene med jevne mellomrom slik at dreneringen for områdene ovenfor fungerer tilfredsstillende.

Ved rensk av hovedkanalen antas det at man i gjennomsnitt må grave ut ca 1m³ pr løpemeter. Det er dermed behov for å grave ut og transportere ca 110 m³ jord ved en slik utgraving. Ved befaringen i november 2005 var det ikke noe umiddelbart behov for rensk av sidekanalen.

Utgraving av kanalen og transport av massene er vanligvis et vinterarbeid da det ellers i året er for bløtt for maskiner. For å få til ett bærelag kan man frese bort snø slik at det dannes et dypt telelag. En alternativ metode er snøpakking og bruk av vann som fryser på dette. Man kan også legge ut "flåter" av forskjellige slag som gravemaskin og traktor kan kjøre på. Målet må hele tiden være at kulturminner ikke skal skades og maskiner ikke skal kjøre seg ned i løsmassene.

Før masser kjøres ut av planområdet må det sjekkes om det finnes begrensinger i forhold til sykdommer i jorda. Jordene på Kaupang har *gul potetsystemematode* og dette kan gi vesentlige begrensinger på hvor jord kan deponeres.

3.7.2 Steinsatt grøft ved innmark C

Det er også en åpen grøft ved mellom innmark C, se Figur 2, og driftsveien langs jordene. Denne er egentlig en steinsatt grøft. Deler av denne er i ferd med å rase sammen nå, bl.a. som følge av harving ut over jordekanten. Grøfta med steinsetting bør restaureres og vedlikeholdes som et kulturminne.

3.7.3 Gjenåpning av grøfter

Det er et bløthull nordøst i innmark A (se Figur 2 og omtale i bakgrunnsrapportene). Dette skyldes kum og rør som har for liten dimensjon i forhold til alt vannet som i den senere tid er ledet inn i dette rørsystemet. Manglende vedlikehold av rørsystemet er også et problem. Dette systemet må eventuelt graves opp og det må legges en større dimensjon. Alternativt kan grøften gjenåpnes å bli liggende som en åpen grøft. Denne kan eventuell steinsettes etter modell fra grøften nevnt i kapittel 3.7.2. Tiltaket anses som søknadspiktig og behandles som en dispensasjonssak etter Lov om kulturminner.

3.8 Skjøtsel av veikanter

Kanten mellom hovedveien og jordene gror igjen med bl.a. burot. Dette er et viktig areale for den estetiske opplevelsen av området. Kanten bør slås eller på annen måte skjøttes slik at det ikke gror vilt. Statens vegvesen har en løpende avtale med lokal entreprenør om kantslått av fylkesvei 154 to ganger i året. Dersom behovet skulle være større enn denne avtale dekker bør det vurderes å komplettere med manuell skjøtsel.

Lokal veistrekning Lamøyaveien gjennom fredet område, skal skjøttes manuell, og ansvaret for dette har Vestfold fylkeskommune (se forøvrig kapittel 6 der Lamøyaveien omtales spesielt).

3.9 Skjøtsel av område med takrør

Innerst i Kaupangkilen ligger det et område med takrør (se kategorien "takrør" i Figur 4). Denne "takrørskogen" bør holdes nede av to grunner:

1. Holde et åpent landskapsbilde som tilfredsstillende målsettingene.
2. Hindre videre gjengroing og dermed oppbygging av rotmatta til plantearten med dertil følgende oppgrunning av området.

Takrørvegetasjonen vil bli forsøkt holdt nede ved beiting med sau. Mekaniske ryddetiltak benyttes dersom det ikke oppnås tilfredsstillende mål gjennom beiting. I 2007 ble et område innerst i kilen ryddet manuelt (Bilde 6). Det var et tidskrevende arbeide som ikke ga synbart resultat i 2008. Jevnlig bruk av 2-hjuls slåmaskin bør isteden vurderes som et tidsbesparende alternativ, og slått bør gjennomføres minst 2 ganger pr år for at det skal gi effekt. Bruk av kjemiske sprøytemidler kan også være aktuelt. Undersøkelser har ikke påvist skadelige effekter på fornminner i bakken ved bruk av plantevernmidler på overflaten, men av miljøhensyn er bruk av sprøytemidler ikke ønskelig.

Takrør danner over tid en tykk rotmatte som bygger seg opp fra år til år. Dersom ikke beiting eller mekanisk rydding fungerer tilfredsstillende vil takrør fortsette å vokse og rotmatta utvikle seg videre. En slik gjengroing og oppgrunning er uheldig. En løsning kan være å fjerne rotmatta ved å grave bort den bort. Man må i tilfelle være påpasselig med å finne et dybdenivå som ikke går dypere enn sedimentoverflaten før gjengroingen tok til. Arbeidet må utføres slik at ikke kulturlag og kulturminner skades. Det mest skånsomme er antagelig graving på vinteren. Se også kapittel 3.7 for nærmere beskrivelse av metode. Norsk sjøfartsmuseum må varsles før et slikt gravetiltak settes i gang.

Prioritert tiltaksrekkefølge er: 1) gjentagende mekanisk rydding og deretter beiting og 2) graving.

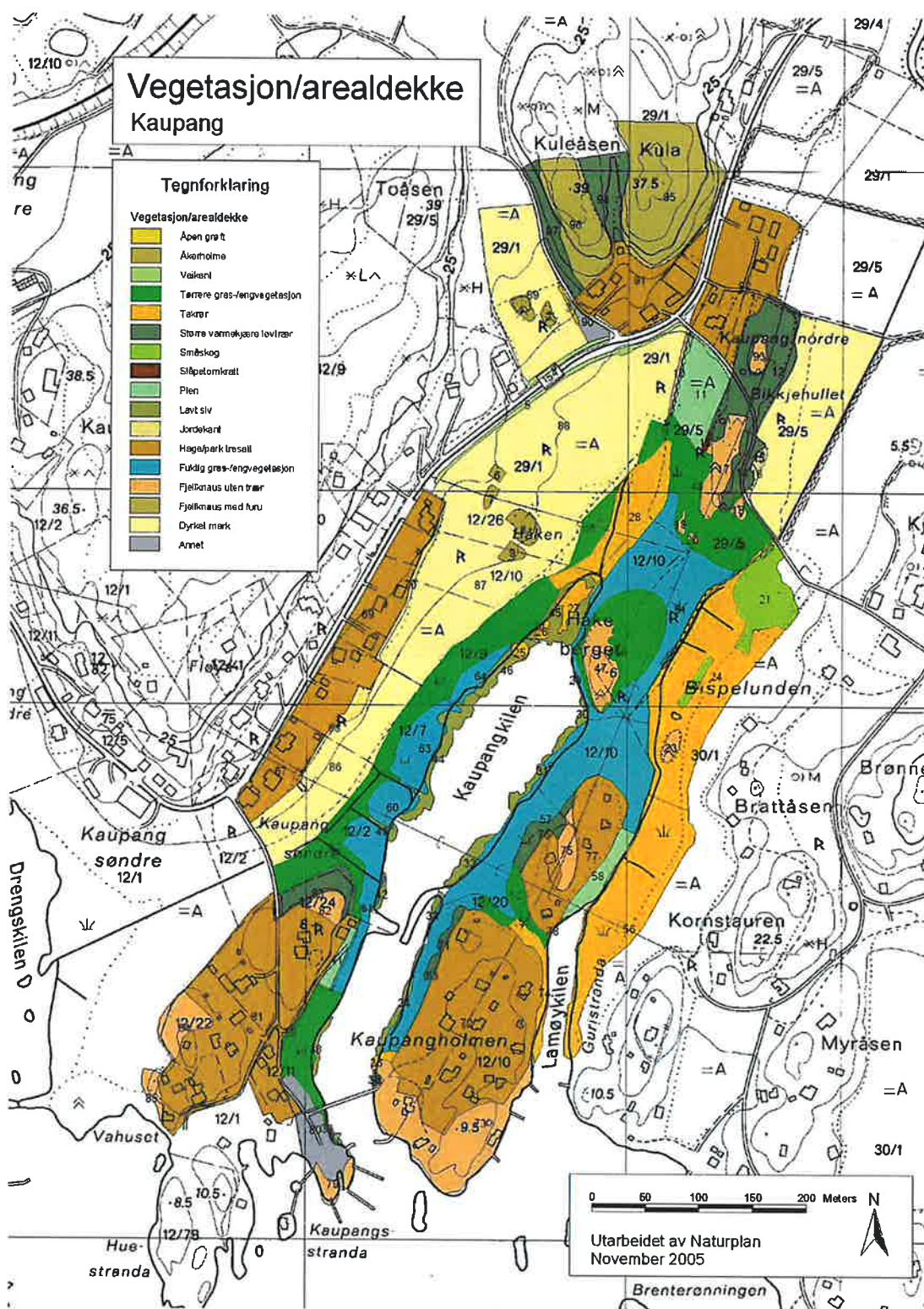
Bilde 6. Ryddearbeid takrørområdet innerst i Kaupangkilen i 2007. Foto: Jan Lindh.

Bilde 7. Takrørområdet innerst i Kaupangkilen høsten 2005. Foto: L. Simonsen.

Bilde 8. Innerst i Kaupangkilen fra 1950-tallet. Foto utlånt av Larviksmuseene.

Figur 4. Vegetasjonskart for Kaupangområdet basert på kartlegging i 2005. Vegetasjonen er delt inn etter Fremstad (1997⁴), men er i kartet gitt mer beskrivende kategorier.

⁴ Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

3.10 Trær i området

Innenfor utmarksbeitet på strandengene er det en liten svartorsumpskog og busker nord for Kaupangholmen. Disse trærne bør få stå da de gir skjul og skygge for sauene på beite og danner en myk overgang til andre tresatte områder i nærheten.

Ved Bikjholberget og nord for dette, mot Smiåsen/Eikane, er det en del busker, eiketrær og andre tresalg. Tresatte områder skjottes slik at områdets tresatte karakter opprettholdes.

Busker og treoppslag som er til vesentlig hinder for utsikten over Kaupangkilen fra Bikjholberget holdes nede og tynnes.

På innmarksarealene er det ikke trær i dag, bortsett fra noen busker på enkelte av fjellknausene. Det skal ikke vokse opp trær på jordbruksarealene på innmark. Nyere oppslag som vokser opp på fjellknausene kan fjernes eller holdes nede ved beiting, men det vurderes om noen busker/trær kan stå som skygge for beitedyra.

Briskene ved Håkeberget var en del av landskapsbildet her i 1950-årene og bør ikke fjernes uten at det er gjort en spesiell vurdering av dette.

Som nevnt i kap.3.6 skal nyere tiders rydningsstein fjernes fra åkerkollene. Kollene bør holdes fri for dominerende trær og busker. Kollene er imidlertid yndete plasser for sau og hvile på, og enkelte trær vil dermed kunne bidra til skygge for dyrene.

3.11 Steinklopper over Kaupangkilen

Det ligger tre steinklopper over Kaupangkilen innenfor planområdet (synlige Figur 1, side 2). De to indre kloppene ble bl.a. benyttet av beitedyrene slik at de skulle komme over fra den ene til den andre siden. Den ytre kloppa er angivelig laget av tilkjørt teglstein fra et bakeri som ble revet på ytre Halsen i 1952. De to ytterste steinkloppene i planområdet begrenser vannsirkulasjonen i kilen. I tillegg utgjør teglsteinen i den ene kloppa et fremmedelement i landskapet. Steinkloppene bør fjernes for å øke vannsirkulasjonen i kilen. Norsk sjøfartsmuseum må kontaktes før disse tiltakene settes i verk.

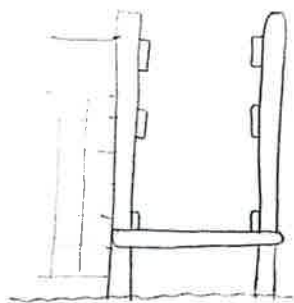
4 Faste installasjoner

4.1 Stier og grunder

I forbindelse med planlegging og oppsetting av sauegjerdet er det satt av plass til stier langs østsiden av utmarka og mellom utmarka og innmarka på vestsiden av Kaupangkilen. Traseen på vestsiden av kilen er sammenfallende med stimarkeringen i forslaget til reguleringsplan for området datert 02.10.2006.

Traseen på østsiden av kilen er noe avvikende fra traseen i reguleringsforslaget.

På østsiden av utmarka er det ofte bløtt. Det er utsatt for flom/høyvann og da lite fremkommelig til fots. En sti her må antagelig bygges som en gangvei i tre som er hevet over bakkenivå. Et eksempel på utforming er vist i Figur 5.

Figur 5. Skisse av mulig gangvei langs sauegjerdet på østsiden av utmarka. Skissen er en løsning med universell utforming, dvs. rekkverk på begge sider og fotlister letter forholdene for de som bruker hvit stikk og hindrer at rullestoler og barnevogner ruller utfor kanten. Det vil være behov for å lage møteplasser langs stiene.

Stien på vestsiden av kilen bør gå på innmarkssiden av gjerdet mellom innmark og utmark. Det må vurderes om det skal gjerdes en gate til stien (gjerde på begge sider) eller om stien kan gå i innmark uten gjerde mot eventuelle beitedyr. Det er behov for funksjonelle grindløsninger ved inn- og utgangen av det inngjerdete området. Utforming av gjerder og grindløsninger har blitt utarbeidet av Vestfold fylkeskommune i samråd med beitedyreieren.

Grinder bør utenom beitesesongen løses fast i åpen stilling slik at disse ikke kan lukkes av uvedkommende. Dette vil lette forholdene for rådyr som kommer inn i området.

På stien langs vestsiden av kilen kan det bli behov for å legge på et slitelag. Det kan for eksempel benyttes grus eller bark lagt på en fiberduk. En mer kostbar metode, både anleggs- og vedlikeholdsmessig vil være å anlegge en sti med tredekke. Endelig valg av eventuelt slitedekke gjøres når det blir aktuelt å anlegge sti, og bør ses i sammenheng med formidlingsstrategien på Kaupang (kfr kap. 5).

5 Formidling og tilrettelegging

Tilrettelegging og utvikling for formidling av verdiene på Kaupang må sees i sammenheng med reguleringsplanen og resterende formidling i området utover det arealet denne planen dekker. Det er derfor ikke et eget tema om formidling i denne skjøtselsplanen annet enn utforming av stier og opprettholdelse av det åpne landskapet. Skjøtselsplanens viktigste tilskudd til formidlingen er imidlertid et åpent kulturlandskap med muligheter for stier og formidlingspunkter.

Et eksisterende formidlingspunkt i planområdet er Bikjholberget (informasjonsskilt). Nye formidlingspunkter kan være utsikten fra Håkeberget. For å komme hit kan det bygges en egnet sti eller forhøyet plankegang (se Figur 5) inn fra foreslått sti på østsiden av utmarka. Videre kan det på egnede steder langs stiene sette opp informasjonsskilt.

6 Lamøyaveien gjennom Bikjholberget.

Vedlikeholdet av Lamøyaveien bør foregå slik at det ikke skader underliggende kulturminner eller fører til utvidelser av veien.

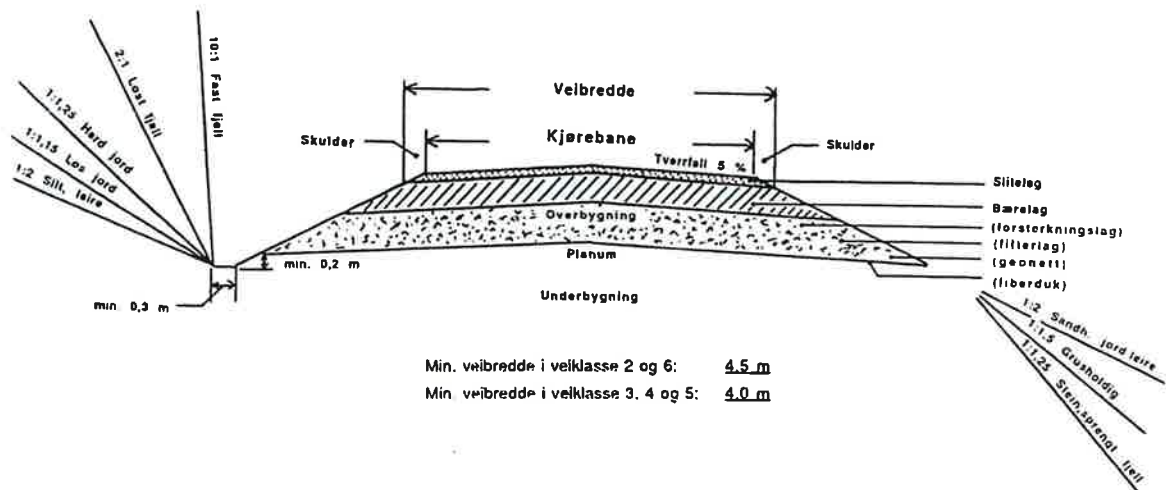
Lamøyaveien er belastet med stor trafikk i forhold til dimensjoneringen av veien. Den er dermed utsatt for slitasje med bl.a. huller i veien som følge. Veien har lenge blitt vedlikeholdt ved skraping uten at det er tilført grusmasser av betydning. Skrapingen har medført at veilegemet er senket og utvidet mot sidene, noe som kan komme til å skade kulturlag i grunnen. Dette er påvist ved gravrøysa i svingen øst for Bikjholberget (Bilde 9). Skrapingen har óg medført at grøfter langs veien er blitt fylt igjen og dreneringen fungerer dårlig.

Faren for ødeleggelse av kulturminner vil kunne reduseres betydelig ved å bygge opp veien med et bærelag av pukk og et slitelag av maskingrus. Disse massene kan skilles mot underlaget ved å legge en fiberduk mellom. Ved å legge på tilstrekkelige lag med grus er det mulig å vedlikeholde veien ved skraping uten at kulturlagene ødelegges. Skrapingen bør utføres slik at det blir en kuv på veien. Figur 6 viser en prinsippskisse for oppbygging av en vei med bærelag og slitelag.

Avtale om vedlikehold bør oppdateres med spesifikasjon om hvordan vedlikeholdet skal utføres.

Veien kan bli lagt om i forbindelse med forestående reguleringsplanarbeid. Som en følge av dette vil veien kunne bli flyttet bort fra Bikjholberget, og inntil videre anbefales at veien isteden blir påført maskingrus for å forhindre at skader blir påført underliggende kulturminner.

VEIKLASSE 2, 3 OG 4

Figur 6. Prinsskisse for oppbygging av grusvei. Slitelaget bør være minst 10 cm tykt etter komprimering.

Bilde 9. Lamøyaveien har "krabbet" opp på en gravrøys øst for Bikjholberget. Sommeren 2005. Foto: Jan Lindh.

7 Oppsummering av viktige tiltak

Denne skjøtsels og tiltaksplanen beskriver følgende hovedtiltak.

- Kontinuerlig evaluering av delmål og hovedmål.
- Beite i utmarka samt beite og/eller slått av innmarka. Oppsetting av nødvendig gjerde (gjennomført).
- Revider eller presiser beiteavtalene.
 - Presiser i beiteavtalen for innmarka hvilken type beite og fôrproduksjon som er tillatt på arealene. Presiser også at det produserte fôret må kjøres ut av planområdet (se kapittel 3.2)
- Vurdere metoder for å fjerne takrørskogen.
- Rense den åpne grøfta ("kanalen") helt ut til åpent vann i Kaupangkilen.
- Fjerne steinkloppene i Kaupangkilen (i planområdet) og vurdere åpning av den innerste kloppa.
- Fjerne steinhauger. Håndtering av eventuelle fornminner i haugene og begrensninger som følge av potetsystematode i jorda må avklares først.
- Forsterking av slitelag og bærelag på Lamøyaveien ved å påføre maskingrus.
- Få i stand skjøtsel av veikant mellom hovedvei og gjerdene på innmarka.
- Vedlikeholde åpen steinsatt grøft ved innmark C (se Figur 2, side 10).
- Vurdere vedlikehold eller gjenåpning av lukket grøft nordøst i innmark A (se forsidebilde).

8 Planperiode og evaluering

8.1 Planperiode

Planen varer til 2015 da første periode for beiteavtalen på utmarka løper ut. Planen kan imidlertid revidere før dette tidspunkt dersom endrede forhold skulle tilsi det. Planen kan også forlenges utover 2015 dersom innholdet fortsatt er dekkende for forholdene i området.

8.2 Evaluering

Planen evalueres kontinuerlig opp mot målsettingen med skjøtselen for området, både hovedmål og delmål.

9 Vedlegg

- Skjønnsavtalen mellom Fylkeskommunen og grunneierne.
- Beiteavtale for utmarka på Kaupang.
- Beiteavtale for innmarka på fornminneområdet Kaupang.
- Erfaringer med beite i 2007 og 2008

Vedlegg: Skjønnsavtalens hovedsaklige innhold mellom Fylkeskommunen og grunneierne. Enkelte spesifikke data for den enkelte grunneier er fjernet.

7. Dersom den ene av partene skulle misligholde sine forpliktelser i henhold til denne avtalen, kan den andre parten kreve avtalen oppfylt, og etter rimelig varsel ta de nødvendige skritt for at avtalen blir overholdt. Dessuten kan parten kreve erstattet det økonomiske tap vedkommende måtte lide som følge av misligholdet.
 8. Dersom eiendommen skulle bli overført til andre enn ektefelle, livsarving eller en odelsherret, kan Vestfold fylkeskommune eller vedkommende kulturvernmyndighet kreve arealet som omfates av denne avtalen skjøttet til seg, uten særskilt vederlag. Vestfold fylkeskommune eller vedkommende kulturvernmyndighet skal i tilfelle betale de kostnader som er forbundet med overdragelsen, så som ugiftet til delings- og kartforretning, og ugiftene til tinglysing av kartforretning og skjøte.
 9. Grunneieren har mottatt erstatning for tap av avling i 2004.
- Denne avtalen trer i kraft fra 1. januar 2005. Fra dette tidspunkt betaler Vestfold fylkeskommune avsnørrente med 6 % p. a. av den erstatning som blir tilkjent, jfr. ekspropriasjonserstatningsloven § 10.
- Vestfold fylkeskommune kan besørge denne avtalen tinglyst på eiendommen gnr. i Larvik, og dekker i tilfelle selv ugiftene ved dette.

Larvik, 1. oktober 2004

A V T A L E

Mellom Vestfold fylkeskommune, som kulturvernmyndighet, på den ene side, og den annen side, er det inngått slik avtale:

1. Kulturvernmyndighetene har besluttet at Svartjord-området med tilstøtende arealer på Kaupang i Larvik skal sikres et varig vern ved tidspunktssikring for grunneierne. Grunneierne er innforstått med at en båndlegging vil skje uavhengig av deres standpunkt. Dette er således bakgrunnen for inngåelsen av denne avtalen.
2. Avtalen gjelder det areal av eiendommen gnr. i Larvik, som fremgår av vedlagte kartskisse, som inngår som en del av denne avtalen.
3. Denne avtale skal gjelde uten tidsbegrensning såfremt partene ikke blir enige om noe annet, eller at den situasjon som er beskrevet i punkt 8 inntrer.
4. Eieren av eiendommen, i Larvik, forplikter seg til å la kulturvernmyndighetene bestemme den videre disponering av arealene. Dette innebærer at kulturvernmyndighetene har rett til å sette grensene innenfor arealene ut av funksjon, gjennomføre arkeologiske utgravninger, og gi allmennheten adgang til arealet. Kulturvernmyndighetene har rett til å nekte enhver utnyttning eller bruk av arealet uten at det gir grunneieren rett til kompensasjon. Ved gjennomføring av undersøkelser eller utgravninger skal grunneieren varsles.
5. Partene er enige om å overlate til rettslig skjønn fastsettelsen av den erstatning kulturvernmyndighetene skal betale til grunneieren for det inngrep denne avtalen innebærer. Partene forutsetter at båndlegging som følge av denne avtale blir vurdert som et fullstendig ekspropriasjonsinngrep, og at erstatningen fastsettes på grunnlag av alminnelige ekspropriasjonsrettslige erstatningsregler som om eiendomsretten i sin helhet blir overført til Vestfold fylkeskommune. Vestfold fylkeskommune forplikter seg til å begjære skjønn innen to måneder etter underregning av denne avtalen.
6. Ved at det ikke kan drives regningsvarende landbruk på arealet, er partene enige om at kulturvernmyndighetene skal ha ansvar for å sikre og opprettholde det som et åpent kulturlandskap. Partene er enige om at dette innebærer at man ikke skal la landskapet bli tilgrodd av busker eller trær, og at det skal holdes i hevd slik at det ikke virker skjennende på omgivelsene eller blir til ulempe for naboer og grunneiere. Vestfold fylkeskommune vil sørge for at det blir utarbeidet en egen skjøtelsplan for området, og vil dessuten sørge for at det blir inngått særskilt avtale med den eller de som skal forsvare det praktiske skjøtselarbeidet. Den berørte grunneier gis fortrinnsrett til, på ellers like vilkår, å forestå skjøtelsen av eget areal.

Kulturvernmyndighetene har ansvar for den skade som måtte oppstå som følge av at dreneringen i området settes ut av funksjon. Dette gjelder så vel skade og ulempe for grunneierens øvrige eiendom, som skade eller ulempe på tredjemanns eiendom.

Vedlegg: Beiteavtale for utmarka på Kaupang

**BEITEAVTALE
FOR
UTMARKA PÅ KAUPANG**

Mellom: Stein Erik Moe
Født: 29. august 1957
adresse: Sandnes, 3280 Tjodalyng.

heretter kalt **leietaker**

og Vestfold Fylkeskommune som skjøtselsansvarlig, heretter kalt **VFK**
er i dag inngått avtale om leie av jord på eiendommene:
gnr. 1029, bnr. 1 og 5 samt gnr. 1012, bnr. 1, 2, 7 og 20 (jfr. vedlagt kart, gjerdeplan og avtaler om
rådighetsinnskrenking med grunneierne) i Larvik kommune på følgende vilkår:

§ 1 LEIEFORHOLDETS FORMÅL

Formålet med beitingen er at utmarka langs Kaupangkilens strender skal gis et åpent beitepreg. Arealene skal ikke gro til med rørvækster, trær og busker. Det er videre et overordnet mål at eventuelle fredete kulturminner i grunnen ikke skal ødelegges av beiteaktiviteten eller aktivitet tilknyttet beitingen.

§ 2 LEIEFORHOLDETS OMFANG

Leiearealet utgjør ca. 54 dekar utmark. Arealene tilsvarer de utmarksarealer samlet som VFK, etter avtaler med respektive grunneiere fra 01.10.2004, har forvaltningsansvar for og driftsettigheter til. Det vises til vedlagte avtaler med kart hvor arealene er nedtegnet.

§ 3 LEIESUM

Leiesummen utgjør:

kr 0,- pr. år.

Arealtilskuddet for beiteområdet tilfaller leietaker etter landbruksmyndighetenes regelverk.

§ 4 LEIEFORHOLDETS TILTREDELSE

Leieforholdet tiltres snarest etter denne avtale er undertegnet, og når gjerde er satt opp og godkjent av leietaker.

§ 5 LEIETAKERS BRUK AV AREALENE

Arealene må kun benyttes til lette beitedyr som sau og lam.

Arealene må ikke brukes til annet enn denne type beite uten nærmere avtale med VFK.

Beitetrykket skal i utgangspunktet være ca 0,2 saueenheter/daa. Dyretallet tilpasses beitegrunnet og formålet med beitet.

Dersom dyreantallet fører til alvorlige skader som ikke er forenlig med formålet (jfr. § 1) på beitet, kan VFK forlange at dyretallet reduseres.

Alt avfall som følge av leietakers drift (plast o.l.) må uten opphold fjernes for leietakers regning og må ikke under noen omstendighet graves ned på eiendommen.

Leietaker kan ikke gjennomføre reparasjon av lukkede eller åpne grøfter uten spesiell tillatelse fra vedkommende myndighet. Enkelte tiltak vil kunne kreve dispensasjon fra Lov om Kulturminner. Leietaker er ikke ansvarlig for vedlikehold av lukkede eller åpne grøfter, men skal påpeke behov for tiltak overfor VFK.

All bruk av maskiner i driften (for eksempel ved beitepussing) skal så langt det er mulig foregå når jorda har god bæreevne slik at ikke eventuelle kulturlag og kulturminner i bakken skades.

Leietaker kan ikke sette opp utstyr som krever jordfeste utover allerede eksisterende jordfester uten forutgående tillatelse fra VFK (eksempler; skillegjerde, vannpost).

VFK er gjerdeeier og må oppfylle gjeldende gjerdeholdsbestemmelser. Leietaker har alt ansvar for dyr på beite som forårsaker skader på tredjemann eller dennes eiendom. Det vises til gjerde- og beiteloven.

Det bør etableres og gjennomføres miljøplan for området.

Avtalen gir ikke leietaker jaktrettigheter i området

§ 6 LEIETAKERS VEDLIKEHOLDSPLIKT

Det påhviler leietaker å holde arealene i beitepreget stand med det nødvendige beitetrykket ihht formålet med avtalen (jfr. § 1).

Leietaker er ansvarlig for oppsyn med, og vedlikehold av gjerdet. Kostnadene ved nødreparasjoner dekkes av VFK. Leietaker melder fra til VFK om behov for nødvendig vedlikehold og reparasjon av gjerdet. Det er ikke behov for å melde til VFK om nødreparasjoner. Gjerdeeier (her VFK) er ansvarlig for at gjerdet vedlikeholdes og repareres og er i forsvarlig stand til å holde sau inne på beitet. VFK dekker kostnadene ved vedlikehold og reparasjon av gjerdet.

Leietaker plikter å behandle de leide arealene med tilbørlig aktsomhet, og blir erstatningspliktig for all skade som skyldes ham selv eller folk i hans tjeneste, faste eller tilfeldige (innleid tjeneste).

Oppfyller ikke leietaker disse forpliktelser, er VFK berettiget til å la nødvendig vedlikeholdsarbeide utføres for leietakers regning.

§ 7 LEIEFORHOLDETS VARIGHET

Leieforholdet varer i ti – 10 – beitesesonger; 2006 – 2015 og opphører formelt den 31. desember 2015.

Leietaker har opsjon til å fornye kontrakten i ytterligere fem - 5 - år, men skal da gi VFK skriftlig varsel om dette minst 12 måneder før leieperiodens opphør (31. desember 2014). Leietaker har ikke automatisk rett til fornyelse etter 31. desember 2015 hvis noen av grunneierne selv – eller noen i hans/hennes familie (i

rett opp- eller nedadstigende linje) - på ellers like vilkår har fremsatt godt begrunnede ønsker om å overta drift på de samlede arealer (jfr. § 2) som VFK har tillatt og avtalt på arealene, faller leietakers opsjon bort. Ønsker fra grunneieren/ familie om overtakelse av drift skal i slike tilfeller være fremsatt senest 30. november 2014.

Etter fem -5 - år vil situasjonen gjenta seg med frister 31. desember 2019 for leietakeren og 30. november 2019 for grunneieren/ familie.

§ 8 OPPSIGELSE AV LEIEFORHOLDET

Partene har adgang til oppsigelse av leieforholdet under følgende forhold:

Dersom leietaker grunnet alvorlig sykdom (eller død) ikke kan holde dyr, kan leieforholdet opphøre tre - 3 - måneder etter at skriftlig oppsigelse er mottatt av VFK.

Dersom leietaker slutter med dyrehold, kan leieforholdet sies opp med minst 1 års varsel før beietesesongen beregnes starte. Oppsigelse av leieforholdet etter denne bestemmelse må gjøres skriftlig.

§ 9 LEIEFORHOLDETS OPPHØR

Leietaker skal ved leieforholdets opphør tilbakelevere de leide arealene i forsvarlig vedlikeholdt stand, i tråd med formålet (jfr. § 1).

Leietaker kan ta med seg løst utstyr, som vannposter, tilhørende slanger og annet som leietaker, i forbindelse med beitingen, selv har beskrevet. Det samme gjelder eventuelle skillegjerder som leietaker midlertidig har satt opp for å styre beitepresset.

§ 10 AVTALEBRUDD

Begår leietaker vesentlig brudd på leieavtalen, kan VFK heve avtalen med øyeblikkelig virkning, og leietakeren plikter å stille arealene til VFKs disposisjon.

§ 11 OVERDRAGELSE AV LEIERETTEN

Leietaker har ikke rett til, uten VFKs forutgående skriftlige samtykke, å overdra denne kontrakt til noen annen.

Ønsker om fremleie skal meddeles skriftlig til VFK minst 6 måneder før beietesesongen beregnes starte. For fremleie skal VFKs forutgående skriftlige samtykke foreligge, og VFK skal kunne vurdere å godkjenne avtalen om fremleie, før skriftlig samtykke gis.

§ 12 SÆRLIGE BESTEMMELSER

Tilgang til, og bruk av vannkilde avtales direkte med Larvik kommune.

Vestfold, den 21. juni 2006

For VFK:

Leietaker:

Denne intensjonsavtale er utstedt i to eksemplarer, ett til hver av partene.

Vedlegg:

1. Datert og, av hver part, signert plankart over beitearealene som omfattes av denne avtale, samt gjerdeplan for utmark.
2. Avtaler mellom grunneiere på Kaupang og Vestfold fylkeskommune om forvaltningsansvar for svartjordsområdet, med tilhørende kart.

Vedlegg: Beiteavtale på innmarka for fornminneområdet Kaupang.

BEITEAVTALE
FOR
INNMARKA PÅ FORNMINNEOMRÅDET KAUPANG

Mellom: Stein Erik Moe
Født: 29. august 1957
adresse: Sandnes, 3280 Tjodalyng.

heretter kalt **leietaker**

og Vestfold Fylkeskommune som skjøtselsansvarlig, heretter kalt **VFK**
er i dag inngått avtale om leie av jord på eiendommene:
gnr. 1029, bnr. 1 og 5 samt gnr. 1012, bnr. 1, 2, 7 og 20 (jfr. vedlagt kart, gjerdeplan og avtaler om rådighetsinnskrenking med grunneierne) i Larvik kommune på følgende vilkår:

§ 1 LEIEFORHOLDETS FORMÅL

Det overordnede målet for driften av arealene er at kulturlandskapet og fornminner i grunnen ikke skal forringes gjennom gjengroing.

Landskapet skal ha et sammenhengende, åpent og velstelt preg av beite eller slått. Det betyr at arealet i minst mulig grad skal deles opp. På arealet skal det ikke forekomme avvikende vegetasjon som tuster, tistel og andre høyreiste planter. Trær og busker skal ikke få etablere seg på innmarka.

§ 2 LEIEFORHOLDETS OMFANG

Leiearealet utgjør ca. 69 dekar innmark. Arealene tilsvarer de samlede innmarksarealer som VFK, etter avtaler med respektive grunneiere fra 01.10.2004, har forvaltningsansvar for og driftsrettigheter til. De 69 dekar store areal fordeles på beitet areal (A og B på kart) samt arealer (C og D) som skal slås for vinterfôr. Det vises til vedlagte avtaler og kart hvor arealene er nedtegnet.

§ 3 LEIESUM

Leiesummen utgjør:
kr 0,- pr. år.
Arealtilskuddet for beiteområdet tilfaller leietaker etter landbruksmyndighetenes regelverk.

§ 4 LEIEFORHOLDETS TILTREDELSE

Denne avtale har som formål at avtale om leieavtale for beite på innmark skal tiltres den: 1. mai 2008.

§ 5 LEIETAKERS BRUK AV AREALENE

Arealene må kun benyttes til lette beitedyr som sau og lam eller slått til fôr (jfr § 1).
Arealene må ikke brukes til annet enn denne type beite uten nærmere avtale med VFK.

Beitetrykket skal i utgangspunktet være ca 1,5 saueenheter/daa. Dyretallet tilpasses beitegrunnlaget og formålet med beitet.

Dersom dyreantallet fører til alvorlige skader som ikke er forenlig med formålet (jfr § 1) på beitet, kan VFK forlange at dyretallet reduseres.

Alt avfall som følge av leietakers drift (plast o.l.) må uten opphold fjernes for leietakers regning og må ikke under noen omstendighet graves ned på eiendommen.

Beiteenga kan ikke fornyes gjennom tradisjonell pløying og harving eller annen jordbearbeiding uten ved særskilt avtale med VFK. Fornyng eller reparasjon av eng kan foregå ved direktesåing av engfrø.

Leietaker kan ikke gjennomføre reparasjon av lukkede eller åpne grøfter uten spesiell tillatelse fra vedkommende myndighet. Enkelte tiltak vil kunne kreve dispensasjon fra Lov om Kulturminner. Leietaker er ikke ansvarlig for vedlikehold av lukkede eller åpne grøfter, men skal påpeke behov for tiltak overfor VFK.

All bruk av maskiner i driften (for eksempel ved beitepussing) skal så langt det er mulig foregå når jorda har god bæreevne slik at ikke eventuelle kulturlag og kulturminner i bakken skades. Dersom det forekommer bløthuller på arealene skal man av samme grunn holde nødvendig avstand til disse. Leietaker er ikke ansvarlig for skjøtsel av oppkommende vegetasjon i og rundt eventuelle bløthull utover det man kan komme til med maskinelt utstyr som ellers brukes på arealene.

Leietaker kan ikke sette opp utstyr som krever jordfeste utover allerede eksisterende jordfester uten forutgående tillatelse fra VFK (eks.; skillegjerde, vannpost).

VFK er gjerdeeier og må oppfylle gjeldende gjerdeholdsbestemmelser. Leietaker har alt ansvar for dyr på beite som forårsaker skader på tredjemann eller dennes eiendom. Det vises til gjerde- og beiteloven.

Det bør etableres og gjennomføres miljøplan for området.

Avtalen gir ikke leietaker jaktrettigheter i området

§ 6 LEIETAKERS VEDLIKEHOLDSPLIKT

Det påhviler leietaker å holde arealene i beitepreget stand med det nødvendige beitetrykket ihht formålet med avtalen (jfr §1).

Det ligger i leietakers vedlikeholdsplikt å gjennomføre en -1- beitepussing av hele beitearealet etter avsluttet beitesesong. Nødvendig beitepussing utover dette er også leietakers ansvar, men utføres, etter avtale med VFK, for VFKs regning etter maskinringens eller tilsvarende priser for slikt arbeid.

Leietaker er ansvarlig for oppsyn med gjerdet og nødreparasjoner av gjerdet. Kostnadene ved nødreparasjoner dekkes av VFK. Leietaker melder fra til VFK om behov for nødvendig vedlikehold og reparasjon av gjerde. Gjerdeeier (VFK) er ansvarlig for at gjerdet vedlikeholdes og repareres og er i forsvarlig stand til å holde sau inne på beitet. VFK dekker kostnader ved vedlikehold og reparasjon av gjerdet.

Leietaker plikter å behandle de leide arealene med tilbørlig aktsomhet, og blir erstatningspliktig for all skade som skyldes ham selv eller folk i hans tjeneste, faste eller tilfeldige (innleid tjeneste).

Oppfyller ikke leietaker disse forpliktelser, er VFK berettiget til å la nødvendig vedlikeholdsarbeide utføres for leietakers regning.

§ 7 LEIEFORHOLDETS VARIGHET

Beiteavtalen varer i fem – 5 – beitesesonger; 2008 – 2012 og opphører formelt den 31. desember 2012.

Leietaker har opsjon til å fornye kontrakten i ytterligere fem - 5 - år, men skal ved bruk av opsjonen gi VFK skriftlig varsel om dette minst 12 måneder før leieperiodens opphør (31. desember 2011)., Hvis noen av grunneierne selv – eller noen i hans/hennes familie (i rett opp- eller nedadstigende linje) - på ellers like vilkår har fremsatt godt begrunnede ønsker om å overta den drift som VFK har tillatt og avtalt på arealene, faller leietakers opsjon bort. Ønsker fra grunneieren/ familie om overtakelse av drift på de samlede innmarksarealene (jfr § 2) skal i slike tilfeller være fremsatt senest 30 november 2011.

Etter fem -5 - år vil situasjonen gjenta seg med frister 31. desember 2016 for leietakeren og 30 november 2016 for grunneieren/ familie.

§ 8 OPPSIGELSE AV LEIEFORHOLDET

Partene har adgang til oppsigelse av leieforholdet under følgende forhold:

Dersom leietaker grunnet alvorlig sykdom (eller død) ikke kan holde dyr, kan leieforholdet opphører tre - 3 - måneder etter at skriftlig oppsigelse er mottatt av VFK.

Dersom leietaker slutter med dyrehold, kan leieforholdet sies opp med minst 1 års varsel før beitesesongen beregnes starte. Oppsigelse av leieforholdet etter denne bestemmelse må gjøres skriftlig.

§ 9 LEIEFORHOLDETS OPPHØR

Leietaker skal ved leieforholdets opphør tilbakelevere de leide arealene i forsvarlig vedlikeholdt stand, i tråd med formålet (jfr § 1).

Leietaker kan ta med seg løst utstyr, som vannposter, tilhørende slanger og annet som leietaker, i forbindelse med beitingen, selv har beskrevet. Det samme gjelder eventuelle skillegjerder som leietaker midlertidig har satt opp for å styre beitepresset.

§ 10 AVTALEBRUDD

Begår leietaker vesentlig brudd på leieavtalen, kan VFK heve avtalen med øyeblikkelig virkning, og leietakeren plikter å stille arealene til VFKs disposisjon.

§ 11 OVERDRAGELSE AV LEIERETTEN

Leietaker har ikke rett til, uten VFKs forutgående skriftlige samtykke, å overdra denne kontrakt til noen annen.

Ønsker om fremleie skal meddeles skriftlig til VFK minst 6 måneder før beitesesongen beregnes starte. For fremleie skal VFKs forutgående skriftlige samtykke foreligge, og VFK skal kunne vurdere og godkjenne avtalen om fremleie, før skriftlig samtykke gis.

§ 12 SÆRLIGE BESTEMMELSER

Tilgang til, og bruk av vannkilde avtales direkte med Larvik kommune.

Vestfold, den 30 juli 2007

For VFK:

Leietaker:

Mette Bjune, fylkesrådmann

Stein Erik Moe

Denne intensjonsavtale er utstedt i to eksemplarer, ett til hver av partene.

Vedlegg:

1. Datert og, av hver part, signert plankart over beitearealene som omfattes av denne avtale.
2. Avtaler mellom grunneiere på Kaupang og Vestfold fylkeskommune om forvaltningsansvar for svartjordsområdet. Med tilhørende kart.

Vedlegg: Erfaringer med beite i 2007 og 2008

Erfaringer med beite i 2007 og 2008

I 2007 var det kun strandengene som ble beitet. Dyrene ble satt ut 10. mai og beitet frem til 20. oktober. Det ble sluppet 48 dyr, hvorav 23 søyer. Dette er i ettertid vurdert som noe for mange dyr. Mot høsten ble det for lite beite og dyrene måtte fores ekstra.

I 2008 var det kun 12 søyer på beite på strandengene, noe som var noe for lavt beitetrykk. De ble satt ut 27. april og tatt inn 21. september. I samme år var det hele 62 dyr på innmarka. De beitet fra 29. april til 22. september. Erfaringene tilsier at det på beiteareal A er plass til enda flere dyr. Og det er planer om å øke antallet til i underkant av 80 stykk i 2009.

Høsting skal skje på arealene C og D, områder som ikke er gjerdet for beite.

I 2007 ble også arealene A og B høstet. Areal A ga alene 80 rundballer i 2007 mens arealene B, C og D ga 20, 2 respektive 22 rundballer. Til sammen ble det høstet 124 rundballer à 600 kg (nesten 74 tonn), noe som anses som bra avkastning på 69 dekar.

I 2008 ble areal A ikke høstet men kun beitet (jf. ovenfor). Arealene B, C og D ga imidlertid alene til sammen 74 rundballer á 600 kg (snaut 65 tonn), et godt resultat.

En trist erfaring fra beitesesongen 2007 var tapet av 5 lam og 2 søyer. Disse falt ned i dreneringskanalene innerst i kilen og druknet. I 2008 ble derfor grøftene gjerdet inn og over en av kanalene er det lagt en trebro slik at lam som er kommet bort fra moderen letter skal kunne finne tilbake. Etter inngjerding er det ikke mistet noen dyr i kanalene.